

vormverschil of het bestaren van kleurverschil. Niet alleen, dat zij van de levenswaarde, van het doelmatige of ondoelmatige van zulke diereninrichtingen (N.B.) niets weten, doch zij *willen* er zelfs niets van weten! Wanneer zij zich eens te hooi en te gras met het leven der insecten bezig houden, dan is het, o parodie op natuurstudie, alleen om hun nut of schade voor cultuur!

Had nu de heer Bolleman zijne bovenaangehaalde kwalifikatiën gepubliceerd in een tijdschrift van streng wetenschappelijken aard, zij zouden waarschijnlijk door de lezers, voor wie ze bestemd zouden zijn, niet au sérieux genomen, en op zijde gelegd zijn geworden. Waar ze nu echter blijkbaar geschreven zijn ter voorlichting der lezers van een populair-wetenschappelijk tijdschrift als *De Levende Natuur*, daar wensch ik den heer Bolleman te vragen, of hij, om maar bij ons eigen land te blijven, bekend is met het werken en streven der Nederlandsche Entomologen; — met hunne »Nederlandsche Entomologische Vereeniging» en den aard harer bijeenkomsten; met hun tijdschrift en den inhoud daarvan; met hunne publicatiën, waarvan er zijn opgenomen in bijna alle belangrijke entomologische tijdschriften der wereld. — Weet de leeraar Bolleman van der Veen niet, dat men eene wetenschap niet vooruithelpt door eene andere af te breken, en is op den ornitholoog Bolleman van der Veen ook wellicht het oude spreekwoord van den schoenmaker en de leest van toepassing? Intusschen, mijne mede-insectenlaadjes-entomologen kunnen gerust zijn. Ein süsser Trost ist uns geblieben: De heer Bolleman, die zeker de namen van Forel, Lubbock, Wasmann, etc. weleens heeft gehoord, en dus weet, tot welke uitgebreide enz. (zie zijn voorlichtend artikel) is niet een tegenstander van vormenkennis; verre vandaar; juist een groot voorstander. Hij heeft ons alleen willen toonen den onzaligen weg, dien wij bewandelen en willen leeren, (met het bewijs zal hij zeker later komen), dat wij het paard achter den wagen spannen. — Hij heeft recht op onze dankbaarheid.

Rotterdam, 10 April 1911.

G. VAN ROON.

Geachte redactie.

Voorop stellende dat ik het *verkeerd* vind van den Heer van Roon om hiervan een *persoonlijke* kwestie te maken (en als men het *persoonlijke* van des heeren van Roon's antwoord er af trekt, houdt men *niets* over!) wil ik gaarne hierop zeggen dat ik heusch wel onderscheid weet te maken tusschen het Entomologische werk van den een en van den ander, en dat ik absoluut niet bedoel dat *elk* Nederl. Entomoloog zich aan datgene schuldig maakt, wat ik bedoel. Maar ik heb den teestand *globaal* beoordeeld en dan is het aantal van den »onzaligen weg» m. i. grooter dan van de tegenovergestelde richting. En dat schijnt de *Nederlandsche Entomoloog Leefmans* met mij eens te zijn, getuige het door mij geciteerde gezegde in »Buiten» Als ik persoonlijk wou zijn, zou ik *vele* namen kunnen noemen. De Heer van Roon schijnt te vinden, dat wanneer men met hart en ziel heeft gestudeerd in *Dier- Plant- Aard- en Delfstofkunde* en dus vakman is, men toch maar alleen over Vogelkunde mag spreken en oordeelen omdat dit een speciale liefhebberij-studie is!! Arme leerlingen dan, die ± 300 leerlingen van mij! Enfin, ieder zijn meening, dat is 't beste.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN. NATUURBESCHERMING.

In wild uncivilized countries we hear of no crusade against Hawks and Owls, and Crows, and such like species, and yet winged game is always abundant — at least until man and his breech-loader comes upon the scene.

CHARLES DIXON.

»Among the birds in Northern Shires«.

In 1910 (4—7 Sept.) is er in Weenen een *internationaal jacht-congres* geweest, dat gelukkig gelegenheid gaf tot bespreking van gewichtige vragen over vogel- en natuurbescherming in

't algemeen. Professor Schweder wijdt hieraan in de »Ornithologische Monatschrift« van Maart 1911, 25 blz., waaruit ik hier het voornaamste laat volgen. (De zeer uitvoerige berichten over dit congres vindt men in de »Oesterreichischen Forst- und Jagd-Zeitung«, 28e Jahrg. No. 35—38, 45—57). Het bezoek op dit congres was bovenmatig; er waren meer dan 1000 leden. Er waren officieel vertegenwoordigers van 19 landen (waarom Nederland weer niet?). Het programma was verdeeld in 3 secties: 1) Volkswirtschaftliche Bedeutung der Jagd, Jagdstatistik und Jagdliteratur 2), Jagdkunde und Jagdbetrieb einschliesslich des Waffen-, Munitions- und Schiesswesens 3), Jagdgesetzgebung (waarbij de ons hier vóór alles interesseerende vragen over vogel- en natuurbescherming behoorden).

Prof. Schweder zegt dan:

Von den Referaten der Sektion I erfordert das von Dr. Friedrich Knauer erstattete: »Die internationale Bedeutung des Handels mit dem Pelzwerk und den Bälgen jagdbarer Tiere« eine ausführlichere Würdigung. Es behandelt in Ergänzung des von Kommerzienrat Hartwich behandelten Themas über die Bedeutung des Handels mit Pelzwaren jene des Schmuckfedernhandels und beleuchtet in ausführlicher, sehr interessanter Weise die Gefahren, die hieraus für den Bestand unserer Vogelwelt entstehen (ähnlich wie dies Prof. Schillings in Berlin getan), wenn die Forderungen der sinnlosen Mode der letzten Jahre weiterhin so schrankenlos erfüllt werden.

Reiherorten, Kolibris, Paradiesvögel, Schwalben und Seevögel sind sehr gefährdet. Bezüglich letzterer, speziell der Enten und sonstiger Wasser- und Sumpfvögel, wird auf die besonders in Deutschland erfolgreich angebaute Abstellung der Jagden während des ganzen Jahres, den dortselbst eingeführten Jagdscheinzwang als erfreuliche Anzeichen einer Besserung hingewiesen. Ein Ausdruck für die Abnahme der federliefernden Vogelwelt sei das aussergewöhnliche Steigen der Federpreise die eine zum Teil noch nie dagewesene Höhe erreicht haben, was zahlenmässig belegt wird. Auch die Fasanfedern seien speziell durch den Chantecler-Rummel im Preise sehr gestiegen. Was Modelaune zur Folge haben kann, illustriert folgendes Beispiel — ausser dem erwähnten Chantecler-Stückchen — drastisch. Eine sehr bekannte Wiener Schauspielerin trug in einem Stücke Argusfasanfedern, die nun natürlich in Aufnahme kamen. Demzufolge stieg der Preis einer Argusaagenfeder auf 24 K. — heute 1.50 K.! Ein ganzer Balg auf 150 K., heute beträgt dessen Preis nach einer vorübergehenden Baisse von 25 K. wieder 60 K.!

Es sei ein Trugschluss, zu glauben, dass der Umstand einer so massenhaften Aufbringung von Federn und Pelzen, wie sie in den letzten Jahren zu beobachten war, gegen eine Abnahme der Vogelwelt spreche, da es sich gewiss um die letzten Kraftleistungen der Federn- und Pelzjäger handle, und endlich die hierdurch betroffenen Tierarten solcher Massenverfolgung erliegen müssten, wie dies ja Beispiele aus Vergangenheit und Gegenwart genugsam beweisen.

Es wird, unter Hinweis auf die so wohl in einzelnen Staaten schon bestehenden Schutzmassnahmen, als auch die leider sehr vereinzelt internationalen Verträge zum Schutze gewisser Tierarten, eine Resolution vorgeschlagen, deren endgültige Fassung lautet.

»Die Regierungen der an diesem Kongresse beteiligten Staaten sind zu ersuchen, ihre Jagdgesetze miteinander in möglichsten Einklang zu bringen und nicht die eine oder andere Tierart hier zu schützen, welche anders wo völlig vogelfrei ist und blindlings verfolgt wird; gegen die Schiesser, die alles ziel- und planlos niederknallen; die Vogelfänger, Nestplünderer, Fallensteller und wie alle die geheimen Feinde unserer Tierwelt heissen, mit allem Nachdrucke vorzugehen;

allerorts schon vom frühen Schulunterrichte an für vernünftigen Tierschutz Propaganda zu machen;

von manchen wertvollen Tierarten die Gefahr der Ausrottung durch ihre Züchtung abzuwenden;

grobe Thorheiten der Mode, wie sie die letzten Jahre gebracht haben, mit allen Mitteln entgegen zu arbeiten«.

Zum Punkte 2 beantragte Verfasser einen Zusatzantrag folgenden Wortlautes:

»Es werden die Regierungen aufgefordert, ehestens an die Schaffung von geeigneten Naturschutzgesetzen zu schreiten und insbesondere auch für die Schaffung von Staatlichen Stellen für die Naturdenkmalpflege Vorsorge zu treffen«.

der ebenfalls angenommen wurde. Besonders begrüsst wurde auch in dieser Sektion die Betonung der Aufgaben des Schulunterrichtes, der insbesondere auch mit der Einteilung der Tiere in »nützliche« und »schädliche« aufräumen und an der Hand von Aufklärungen über die Bedeutung der Bioconosen für einen vernünftigen Tier- und Naturschutz erziehen solle.

Ohne auf die übrigen Referate der Sektionen I und II näher einzugehen, welche, soweit sie auch für den geehrten Leserkreis dieser Zeitschrift Interessierendes bieten, am Schlusse besprochen werden sollen, wenden wir uns nun mehr dem Verhandlungsgegenstande der III Sektion zu, deren erstes Thema lautete: »Internationaler Schutz der für die Jagd bedeut-

samen Zugvögel zum Zwecke der Verhinderung ihres gänzlichen Verschwindens und zwar der Wachteln, der Schnepfen, der Wildenten und Wildgänse.

Hierover hoop ik de volgende maal te berichten, evenals over de verderop nog interessantere besprekingen, zoodat ik aan 't slot een samenvatting geven kan van alles wat ook door Nederland hoognoedig besproken diende te worden.

Dordrecht

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

LITERATUUROVERZICHT.

»Ich will damit nur sagen, dass das intensive Wohl, gevallen an dem Schönen in der Natur ein Faktor ist, der auf den ganzen Menschen zurückwirkt und ihn zu körperlichen und geistigen Leistungen befähigt, deren er unter gewöhnlichen Umständen nicht fähig sein würde.«
Dr. ZACHARIAS.

Doordat het groote publiek nooit over het natuurleven leest, laat staan nadenkt of navorsch, staat het over de gewoonste natuurfeiten en verschijnselen zóo verbaasd, dat het den verteller eigenlijk heimelijk verdenkt van opsmukking der feiten. Hieruit blijkt wel, wat men weinig vermoeden heeft van de groote rijkdom en diepte van 't natuurleven, en er blijkt tevens uit wat het een ieder een genot zou kunnen verschaffen, daar het bij 't vertellen alleen, reeds zóoveel bewondering en verbazing baart. Indien ge b. v. vertelt over het coöperatief broeden van sommige koevogelsoorten, van de vrije-vrouwenbeweging onder de roofvogels, over het in danspriëlen dansen van vogelsoorten die allerlei versieringen in dat nest samenbrengen, of over het een geheime collectie van blinkende voorwerpen aanleggen door kraaien, terwijl ze nu en dan hun collectie als 't ware zitten te sorteer en te bewonderen, of over het van tijd tot tijd voor den dag halen van een of ander voorwerp en het weer opbergen nadat het eenige uren als speelgoed heeft gediend (hetgeen een bij vele zoogdieren en vogels voorkomende eigenaardigheid is), of over het in evenwicht houden van hun nest door er aan één kant stukken klei of een steen op te leggen, indien het evenwicht verbroken was, of over het aanleggen van blinde ingangen, naast onzichtbare werkelijke ingangen der nesten, etc. etc., dan kunt ge bij 't publiek ontdekken, hoe gevoelig het is voor de natuurwonderen, en welk een groote macht ten goede het in 't menschenleven kon worden, indien de menschen zich geheel beschikbaar stelden voor zulk natuurgenoet.

Nu is er in de natuurhistorische boekenwereld (misschien elders óók wel) een vreemd verschijnsel n.l. dit: er zijn *massa's* boeken over al die dingen, de eene reeks al mooier dan de andere, maar als ge onderzoekt naar de lezers, dan blijkt dat ze alléén gelezen worden door de vakmenschen (en die weten het al of komen het door hun studie toch wel te weten, en zijn het bij tendenzboeken reeds lang eens met den schrijver, omdat ze het van jongs af aan zelf zoo gevoeld en geweten hebben) maar zelden of nooit door het leekenpubliek waarvoor ze bestemd zijn, om hun de oogen te openen, hun blik te verruimen, hun natuurrijk te veranderen, hun levensidee te wijzigen, hun wereldinzicht te hervormen, hun moraal tot natuurlijke moraal te completeeren. Er zijn m.i. weinig vakken die zulk een karaktervormende en ethisch en aesthetisch werkende invloed hebben als de studie der natuur; die studie moest eigenlijk het fond leveren waarop onze menschenwereld hare fundamenteen bouwde, evenzeer als wij zelf als wezens uitvloeisels en consequenties van die natuur zijn.

Nu is het met de z.g.n. populair-wetenschappelijke boekenwereld gek gesteld. Onder een populair-wetenschappelijk boek moest verstaan worden een boek dat elk normaal ontwikkeld mensch zóo kon lezen, dat het hem evenveel zegt als den schrijver. Maar dat is zelden het geval. Men noemt b. v. de boeken van Bölsche, populair-wetenschappelijk, men noemt Hesse-Dofflein en Bohn, populair-wetenschappelijk, en zoovele boeken meer. Men gaat hierbij van de dwaze en bespottelijke stelling uit, dat een boek dan alleen »wetenschappelijk« is, als het onleesbaar is voor een aesthetisch voelend mensch. Een boek vol lijsten, statistieken van proeven, opsommingen van metingen, in telegramstijl geschreven heet alleen »streng-wetenschappelijk«! maar zoodra het met het onderwerp en dóór het onderwerp je een mensch tracht te maken en je door het met volle teugen laten drinken van de diepe levensbron die de natuur is, met een rijkdom wil voorzien die van onmisbare geestelijke waarde is, dan heet het »populair«! Nu wordt dat woord »populair« dan ten eenenmale misbruikt, want als ge denkt dat zulke boeken »gemakkelijke« boeken zijn, dan hebt ge 't totaál mis. De leek leest ze wel en denkt wel dat hij er wat aan heeft en dat hij ze begrijpt, maar de vakman ziet dat dit onmogelijk waar kan zijn. Zoo durf ik te beweren dat, om nu maar bij het genoemde voorbeeld te blijven, alléén de vakman, die door en door in zijn studie zit en leeft en voelt, Bölsche naar waarde kan begrijpen en volgen. Ja een leek begrijpt wel de neergeschreven zinnen, maar ze openen hem geen nieuwen horizon, ze werpen voor